

MIS ON SOOLINE SOTSIALISEERIMINE

Sotsialiseerumine on eluaegne protsess, milles vastavalt inimese elukogemuste varieerumisele omandatakse uusi käitumismustreid.

Kõige sügavam ja kestvama mõjuga sihipärane sotsialiseerimine kasvatus- ja hariduse kaudu leiab aset eelkõige lapsepõlves järgmiste tegurite mõjul:

- pere
- lasteasutused ja koolikeskkond
- eakaaslased
- meedia.

Sotsialiseerumisprotsesse käsitletakse nüüdisaegsetes sotsiaal- ja kasvatusedustes soolistatuna, sest sotsialiseerumise käigus kujuneb lapse sooline identiteet.

Sooline identiteet kujuneb lapse- ja noorukieas sooliselt eristatud eeskujude, sotsiaalse matkimise, otsese õpetamise, vanemate ja eakaaslaste poolsete hinnangute ja sotsiaalsete sanktsioonide, kirjanduse, meedia jne mõjuväljas.

Soolise sotsialiseerumise käigus omandatakse reeglid, uskumused ja hoiakud selle kohta, mida peetakse oma sookategooriale sobivaks.

Teadmised soorollidest kujunevad järk-järgult läbi selle jälgimise, missuguse käitumisega kaasnevad positiivsed ja millisega negatiivsed tagajärjed.

Soolisest sotsialiseerimisest oleneb:

- milliseid andeid lapsed ja noored endas arendavad
- millised arusaamad neil on enda ja teiste kohta
- milliseid võimalusi ja piiranguid nad ühiskonnas kogevad ning
- milliseks kujuneb nende elu ja ametikäik ning sotsiaalne staatus.

Omadused ja oskused, mida tüdrukute ja poiste kasvatamisel ja arendamisel oluliseks peetakse, on erinevad ning soostereotüüpe kinnistavad.

Vanematel on äärmiselt suur roll lapse soolise mina ja sookohase käitumise arendamisel. Juba imikueast alates luuakse sootüüpilised keskkonnad, mis hõlmavad lastetoa sisustust, riietust, mängu, mänguasju jne.

Poiste mänguasjad on mitmekesisemad, sellised, millega tegeletakse väljaspool kodu. Tüdrukute mänguasjad seostuvad kodusfääris täidetavate rollidega.

Sookohast käitumist suunatakse positiivsete ja negatiivsete sanktsioonidega nii kehakeeles kui verbaalselt.

Perekonnas arenevad soorollid ja sugude eristamine, mis võimenduvad teiste täiskasvanute ja mängukaaslaste mõjul. Seda eriti juhul, kui poistele ja tüdrukutele luuakse erinevad arengukeskkonnad kas ruumide, tegevuste või sotsiaalsete suhete näol.

Lasteaias ja koolis ilmnevad juba soolise sotsialiseerumise tagajärjed, mida ekslikult peetakse olemuslikeks ja bioloogiast tulenevateks omadusteks.

Sooliste erinevuste arengule aitavad kaasa õpetajad vastavalt sellele, millised on nende uskumused poiste ja tüdrukute võimete ning omaduste kohta.

Tüdrukute ja poiste täpselt samasugust käitumist tajutakse erinevalt ning sellele reageeritakse erinevalt.

Poisse peetakse huvitavamateks, aktiivsemateks ning neile eraldatakse kasvatajate ja õpetajate poolt rohkem tähelepanu ja ressursse.

Poistega suheldakse intensiivsemalt ja individuaalsemalt kui „korralike“ tüdrukutega.

Poiste halvemas edasijõudmises kiputakse nägema sotsiaalse tausta ja motivatsiooniga seotud probleeme.

Tütarlastelt oodatakse akadeemilise võimekuse osas vähem, nende halvemate õpitulemuste põhjuseks peetakse pigem vähest võimekust.

Nimetatud vahetegemist ja erinevat suhtumist tajuvad ka õpilased.

Varases teismeeas mõjutab soolist sotsialiseerumist noorte motivatsioon kohaneda oma eakaaslaste ja sõpruskonna väärtushoiakutega, sealhulgas ka hoiakutega soorollide ning sookohase käitumise osas.

Sotsialiseerumise käigus konstrueerivad tüdrukud ja poisid teadmise oma soolisest identiteedist ning intellektuaalsetest ja muudest võimetest. Sellised enesekohased uskumused, mis on mõjutatud ühiskonna struktuurist ja saadud kogemustest, määravad hilisemad ametivalikud ja karjääri.

